

Quỳnh Giao

Kênh
Tàu Hủ Bến Nghé
Xưa & nay

NHÀ XUẤT BẢN TRẺ

Trước năm 1975, bên kia kênh Tàu Hủ là bến Lê Quang Liêm. Dãy nhà của người Hoa được xây từ đầu thế kỷ 20 vẫn là nét đặc trưng của nơi này. Mỗi căn nhà liền kề ấy có bề ngang hơn 10m, gồm ba gian. Tầng trệt làm nơi giao dịch, buôn bán, tầng lầu là nơi ở của chủ nhân.

Lễ hội đua ghe Ngo

... hàng trăm tay chèo lực lưỡng cúi rạp người, những bắp thịt căng vồng lên vùng mạnh mái chèo đưa chiếc ghe vượt lên tranh nhau từng mét nước. Tiếng trống, tiếng tu húýt, tiếng phèo la, tiếng loa phóng thanh vang vang, tiếng hò hét, vỗ tay thúc giục,...

Đoạn cầu chữ U xưa

Cách công ty Bột Mì một khoảng chừng 200m là vị trí của cầu chữ U, bắc ngang kinh Tàu Hủ, cầu sắt nhưng sàn cầu bằng “ván đóng đinh, gập ghình khó qua”, dành cho người đi bộ và xe hai bánh, được sử dụng đến sau những năm 75 thì bị phá hủy.

Cầu Chùa Và xưa

Cầu Chùa Và (B) bắc qua kinh Tàu Hủ nối đường thông thương vùng trung tâm Chợ Lớn với Xóm Củi, rồi qua cầu Nhị Thiên Đường đi Cần Giuộc Bình Chánh. Vùng này xưa có nhiều người Ấn sinh hoạt, lập phố bán vải vóc. Người Việt gọi là người Chùa. Bên phía bến Bình Đông có rạp hát Phi Long đặc biệt hay chiếu phim Ấn Độ. Rạp này nay là tiệm sách trên đường Lý Thái Tổ (bến Bình Đông).

Vùng Chợ Lớn thưở nay buôn bán thịnh vượng một phần lớn là nhờ Kinh Tàu Hũ này. Đây là đường thủy vận nối liền Sài Gòn với các sông ngòi chảy xuống miệt Hậu Giang. Con đường thủy này tiện lợi vô cùng vì đã thâm nhập gần đường ghe thuyền tránh được nguy hiểm khi trở ra đường biển để vào Cửa Cần Giờ. Tàu nhỏ, ghe thương hồ, các ghe chài “ăn lúa” từ Bạc Liêu, Bãi Xàu, Sốc Trăng, kéo lên, hoặc thuyền “cá đen” Biển Hồ (Nam Vang) đổ xuống, đều noi theo Kinh Tàu Hũ này mà “ăn hàng”, “ăn gạo”, hoặc đợi “cắt lúa” lên cho các nhà “tàu khệu” (60) và nhà máy xay Chợ Lớn, cũng như nhờ con Kinh Tàu Hũ này để giao dịch với thương cảng và các tàu hàng buôn xuất ngoại.

Tàu Hủ - Bến Nghé là tuyến đường thủy trọng yếu của Sài Gòn năm xưa. Qua biến thiên lịch sử, dòng kênh này 1 thời bị bỏ phế, hoang hóa, nhếch nhác. Nay nó đang hồi sinh từng ngày, từng ngày...

Một thời gian dài tuyến đường thủy Tàu Hủ - Bến Nghé bị bỏ hoang, bùn đất bồi lắng làm dòng kênh cạn dần ... Nay, một kế hoạch dài hơi nhằm khôi phục vẻ mỹ lệ năm xưa của tuyến đường thủy quan trọng này đã được TPHCM thực hiện ...

Dòng kênh Tàu Hủ sạch đẹp hơn do được nhà nước đầu tư nạo vét từ nhiều năm trước. Những khu nhà ổ chuột xập xệ cũng đã được giải tỏa và chuyển đi nơi khác. Đánh đổi với những dự án đó là sự biến mất của hàng loạt những công trình kiến trúc cổ mà theo nhiều người, đó chính là biểu trưng của bến Bình Đông xưa.

Thương bến trọng yếu nhất
của thành Gia Định năm xưa
nằm ở khu vực bến Bạch Đằng
ngày nay. Và tuyến đường thủy
quan trọng nhất đưa thương
thuyền từ các tỉnh miền Tây
Nam bộ cũng như khu vực
Chợ Lớn về thương bến này
là dòng Tàu Hủ - Bến Nghé
ngày nay. Nhiều bến tàu sẽ
được mở để phục vụ du lịch và
các tuyến buýt trên sông. Tàu
thuyền sẽ lại tấp nập, cá tôm
rồi sẽ sinh sôi... Cảnh nhếch
nhác, ô nhiễm, tù đọng của
kênh Tàu Hủ - Bến Nghé giờ
chỉ còn là chuyện của quá khứ.

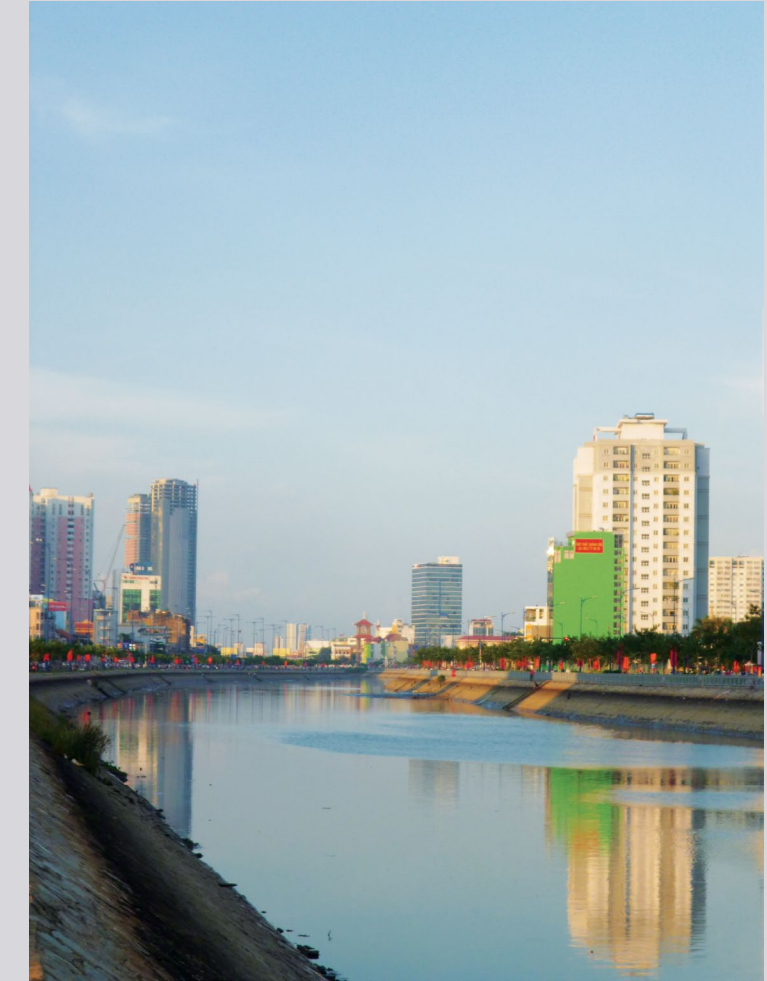
Chút nét hoang sơ của bến Bình Đông xưa còn sót lại. Ký ức một thời ...Cuộc sống của các gia đình lấy thuyền làm nhà lênh đênh, trôi dạt không khác gì con nước. Có lẽ không ai hiểu và từng nếm trải nỗi cơ cực từ kênh Tàu Hủ bằng khách thương hồ - những chủ ghe đã chọn dòng kênh này để mưu sinh. Mỗi ghe thuyền là một số phận nhưng họ đều có một điểm chung là cái nghèo đeo đẳng và những đứa trẻ sinh ra, lớn lên từ sông nước thất học ngày càng nhiều. Có rất nhiều trẻ em ở các gia đình thương hồ trên Bến Bình Đông và kênh Lò Gốm phải thất học để lao vào đối diện với bao cực nhọc của cuộc mưu sinh. Đến trường học, chuyện tưởng như bình thường của bao đứa trẻ khác thì những đứa trẻ ở đây chỉ là niềm mơ ước mà chưa biết khi nào có thể thực hiện được

Dự án Cải thiện môi trường nước TPHCM, lưu vực kênh Tàu Hũ-Bến Nghé. Mục tiêu của dự án là cải thiện điều kiện môi trường nước thông qua việc cải tạo kênh, các hệ thống thoát nước mưa và nước thải, góp phần cải thiện điều kiện sống của người dân.

Tầu Hủ - Bến Nghé là một trong năm lưu vực kênh, rạch lớn của TP.HCM đã được cải tạo, nạo vét thông thoáng. Hai bên bờ kênh cũng được phủ xanh, mở rộng đường. “Tuyến kênh đen” ngày nào giờ đã thay đổi hoàn toàn diện mạo. Kết quả trên có được là nhờ hơn 10 năm qua, TP.HCM kiên trì thực hiện dự án Cải thiện môi trường nước.

Kênh Tàu Hủ - Bến Nghé là dòng kênh có lịch sử vận tải hơn 300 năm qua, hình thành cùng lúc với sự hình thành của vùng đất Gia Định năm xưa, TPHCM hôm nay. Nó đã đóng góp 1 phần vô cùng quan trọng cho sự phát triển của vùng đất trù phú này. Từ một dòng kênh vạm vỡ thuở ban đầu, trải qua bao thăng trầm của lịch sử và sự chèn ép của con người, Tàu Hủ-Bến Nghé đã dần trở thành một dòng chảy ồm ỷ, hấp hối giữa lòng thành phố đang phát triển cho đến tận những năm cuối thế kỷ 20, đầu thế kỷ 21. Theo đánh giá của Viện Kinh tế TP.HCM năm 1998 về dòng kênh này thì “đọc 2 bên ghe thuyền, các chợ đầu mối thu chiếm mỗi bên 10-15m; có nhiều ghe thuyền, các chợ đầu mối thu gom hàng hóa và rác đủ các loại từ các chợ được đổ bừa bãi xuống dòng nước; ở các chân cầu rác đổ tạo thành từng đồng lớn”. Sự đánh giá đó chỉ phản ánh được phần nào nỗi đau đớn trầm uất của một dòng kênh bị con người bức tử đang hằng chục năm trời.

Những khi đi làm về thông thả chạy xe dọc đại lộ Võ Văn Kiệt, nhìn ra con kênh Tàu Hủ-Bến Nghé đang thay da đổi thịt từng ngày, không khỏi chạnh lòng nhớ đến bạn xưa và chợt nghĩ, đời người ngắn ngủi đã được nối dài thêm bởi kỷ niệm, bởi sự đổi mới và trường tồn của những gì thuộc về lịch sử như con kênh này.

Xét về mặt phong thủy, hệ thống kênh rạch ở TP.HCM cũng như nhiều thành phố ở miền Nam có một ý nghĩa tâm linh tác động đến sự phát triển của cả vùng đất. Việc khơi thông các dòng chảy, thổi vào đó một sinh lực mới để khai phóng các tiềm năng không chỉ đem đến cho người dân những lợi ích cụ thể trước mắt mà quan trọng hơn là hướng đến những giá trị tinh thần bền vững truyền đến các thế hệ sau. Nói một cách khác là mở ra một trang lịch sử mới cho những dòng kênh, góp phần làm phong phú thêm lịch sử phát triển của từng thành phố và của cả vùng đất...

Bức tranh Kênh Tàu Hủ - Bến Nghé về đêm hiện lên thật lung linh và nhiều sắc màu. Từ chợ đêm Hưng Phú nhộn nhịp đến vẻ đẹp sừng sững của tòa nhà cao nhất Sài Gòn. Dây đèn đường chạy dài như sợi dây ngọc trai óng ánh, ... Tất cả như góp phần tô điểm thêm sắc màu cho dòng kênh Tàu Hủ - Bến Nghé về đêm. Không lung linh rực rỡ như đèn hoa ngày Tết, nhưng cũng đủ làm ta lắng mình trong một quán cà phê nào đó, vừa nhâm nhi vừa ngắm khung cảnh thành phố về đêm, và bất chợt bạn nhận ra rằng thành phố này thật xinh đẹp và quyến rũ biết bao ...

NHÀ XUẤT BẢN TRẺ
161 B Lý Chính Thắng - Phường 7 Quận 3 - Tp.HCM
Điện thoại: (94.8) 39312689 - 39316211 - 39317849
Fax: (84.8). 38437450
Email: nxbtre@hcm.vnn.vn
Website: www.nxbtre.com.vn

CHI NHÁNH: 209 Giảng Võ (Phòng 602)
Phường Cát Linh, Quận Đống Đa, Tp.Hà Nội
Điện thoại: 04.37734544
Fax: (84.4) 35123395
Email: vanphongnxbtre@hn.vnn.vn
Chi_nhanh@nxbtre.com.vn

Chịu trách nhiệm xuất bản: BACH HUYỀN LINH
Chịu trách nhiệm bản thảo: VÕ THỊ KHƯƠNG THẢO
Biên tập: KHƯƠNG THẢO
Trình bày: KHƯƠNG THẢO

In 1000 bản - Khổ 280 mm x 210 mm - Tại Công ty TNHH In và DVTM Khánh Nguyên
Số xuất bản: 01-2014/CXB/474-161/KĐ cấp ngày 31/12/2013
In xong và nộp lưu chiểu tháng 02/2014

